

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

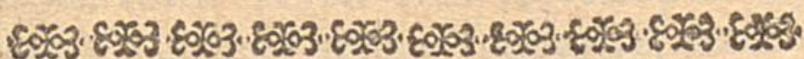
Et In octo Partes ... distincta ...

De Angelis Actibvs humanis, & Legibus

Vindalium, 1646

Cap. VI. De lege humana secundum se.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38834

CAPVT VI.

De lege humana secundum se.

CONCLUSIO I.

VTile fuit aliquas leges ab hominibus constitui.) Quia vt tradit Angelicus Doctor .1. 2. quæst. 95. art. 1. quamuis homo habeat naturalem inclinationem ad virtutem, virtutis tamé perfectionem assequi non potest, nisi media aliqua disciplina, quam à se sufficienter habere nequit; eo quod virtutis perfectio in eo sita est, vt homines ab indebitis retrahat delectationibus, ad quas valde proni sunt. Quare necessaria fuit legum disciplina, quæ metu pœnæ homines proteruos à vitiis retraheret, & ad virtutem induceret.

Nota 1, ex quæst. 91. art. 3. quòd sicut in ratione speculatiua, ex principiis indemonstrabilibus naturaliter cognitis, eruuntur conclusiones diuersarum scientiarum, quarû cognitio non est nobis naturaliter indita, sed per industriã rationis inuenta: ita etiam ex præcep-

eis legis naturalis, quasi ex quibusdam principiis communibus, & indemonstrabilibus, ratio humana procedit ad aliqua magis particulariter disponenda; & istæ particulares dispositiones, secundum humanam rationem adinuentæ, dicuntur leges.

Nota 2. ex quæst. 95. art. 2. duobus modis posse aliquid deriuari à principiis communibus legis naturæ; primò per modum conclusionis, secundo per modum determinationis; priori modo ex principio illo communi, nulli est malum faciendum. deducitur tanquam conclusio, neminem esse occidendum. Posteriori verò, quòd aliquis tali pœna afficiatur, est quædam determinatio legis naturæ, qua docetur, peccantem puniendum esse. Verùm circa hæc duplex occurrit difficultas breuiter explicanda. Altera, an sit in hominibus potestas aliqua condendi leges: altera, an lex humana possit aliquid præcipere, quod à lege naturali non deriuetur.

CONCLUSIO II. In hominibus est vera aliqua potestas condendi leges.]
 Probat; nam in primis quòd talis potestas sit in Ecclesia, patet tum ex illo Matt. 16. Quodcumque ligueris super terram, erit ligatum in Cœlis, &c. quod

intelligi solet, non solum de potestate absoluendi à peccatis in Sacramento Pœnitentiæ, sed etiam de potestate puniendi, & excommunicandi, vt ex capite 18. apertè colligitur. Tum ex verbis illis Actor 15. Visum est Spiritui sancto, & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, quàm hæc necessaria, &c. Hinc enim constat, Apostolos legem aliquam fidelibus imposuisse, quam obseruare tenebantur, aliàs non diceretur onus, nec inter necessaria deberet numerari. Tum denique ex Conciliis Constantiensi sess. 8. contra Vvicleffum, & Ioannem Hus, & Tridentino sess. 7. can. 8. contra Lutheranos, & Calvinistas.

Deinde, quod sit etiam similis potestas in Principibus secularibus, apertè sumitur ex Paulo Roman. 13. cum ait, omnem animam potestatibus sublimioribus subdi debere, eum qui potestati resistit, Dei ordinationi resistere, & sibi damnationem acquirere: necessitate obienduna esse, non tantum propter iram, sed propter conscientiam vt scilicet vitetur peccatum inobedientiæ, quo conscientia macularetur.

Ratione idem ostenditur: nam ideo Deus superiores præfecit hominibus, siue in spiritualibus, siue in ciuilibus, vt eos

regant & gubernent, in ordine ad finem proportionatum. Ad hoc autem duo necessaria sunt, alterum, ut qui præsumt aliis, habeant potestatem ea statuendi, quæ in ordine ad finem intentum magis conducere videntur: alterum, ut subditi superiorum legibus teneantur obedire. Confirmatur, nam nisi essent leges humanæ, quibus aliqua præciperentur, alia prohiberentur, magna esset rerum confusio, tam in Religione Christiana, quam in Republica civili: quare vel ex ea ratione sufficienter constat, potestatem leges condendi esse penes eos qui aliis præsumunt, siue in Ecclesiasticis, siue in civilibus.

Dices, ex his colligi quidem, esse potestatem in Ecclesia, & Republica aliquid præcipiendi, non tamen leges condendi: est enim illud discrimen inter præceptum, & legem, quòd præceptum expirat post mortem præcipientis: at lex durat, nisi à successore reuocetur. Licet autem quis possit primum, non sequitur quòd possit secundum. Verum utrumque sequitur: nam cum potestas leges condendi sit in Ecclesia à Christo, qui nunquam moritur, mirum non est, quod leges auctoritate illius latæ vim habeant, etiam post mortem Pontificis: leges etiam ciui-

les durant post mortem Principum, quia potestas eas condendi est à Republica, quæ non moritur cum suo Principe.

Cæterum ad conuellenda hæreticorum fundamenta. Nota 1. quando Deus prohibet Deuter. 4. & 12. ne quid addatur ad verba & præcepta eius, id debere intelligi de additione, quæ repugnaret ipsis præceptis diuinis, aut dictum tantum esse pro Iudæis 2. Augustinum epist. 119. cap. 19. non damnare leges Pontificum, aut principum Christianorum, sed præuas quorundam locorum consuetudines, quæ statutis Ecclesiæ repugnabant. 3. Christianam libertatem noui testamenti non consistere in liberatione à præceptis humanis, sed in libertate à iugo peccati, & præceptorum cæremonialium legis antiquæ. 4. etsi peccatum sit contra legem Dei, hinc malè colligi, non peccari contra legem humanam: cum de lege Dei sit, ut legi humanæ obediamus.

CONCLUSIO III. Leges humanæ possunt multa præcipere, aut vetare, quæ lege naturali, aut diuina non sunt præcepta, aut prohibita. Probatur ex dictis, nam ostensum est in Ecclesia, & Republica esse veram potestatem condendi leges, & obligandi ad eorum obseruatio-

nem: at non esset talis potestas, si non liceret præcipere, aut prohibere nisi quod iam aliunde præceptum aut prohibitum est: hoc enim non tam esset legem aliquam de nouo statuere, quàm legem naturalem, aut diuinam interpretari.

Sed contra hoc oritur difficultas ex Conclusionem 1. vbi diximus, omnes leges humanas à naturali lege deriuari, hinc enim videtur colligi, nihil præcipi, aut prohiberi posse lege humana, nisi quod iam lege naturali præceptum, aut prohibitum est. Verùm id non benè colligitur generatim de omni lege humana, sed tantum de ea quæ ex principiis communibus deducitur per modum conclusionis, quomodo diximus deriuari præceptum non occidendi: talis enim lex cum sit de materia naturali, illud tantum prohibet, quod lege ipsa naturæ prohibitum erat. Aliter tamen dicendum est de lege humana, quæ deriuatur à naturali, per modum determinationis dumtaxat, ea enim est merè positiua, pendens ex libera Principis voluntate: quare ab ea tantum habet vim obligandi, non autem à iure naturali.

Neque dicas, nihil posse ab homine statui, nisi quod est consentaneum rationi, & legi naturali, aliud enim est agere

de honestate legis humanæ, aliud de obligatione illius. Quare etsi concedamus, quicquid ab hominibus præcipitur, debere esse honestum secundum rationem naturalem: negamus tamen illud debere ita esse honestum, ut etiam ex ipsa naturæ lege obliget sub peccato, antequam lege positiva præceptum sit.

CONCLUSIO IV. Variæ sunt legis humanæ diuisiones, ex quæst. 95. art. 4.) In primis quia est de ratione legis humanæ, quod à lege naturæ deriuatur, secundum hoc ius posituum diuiditur in ius gentium, & ius ciuile: ita ut ad ius gentium spectent quæ deriuantur ex principiis naturæ, sicut conclusiones ex principiis: ad ius autem ciuile, quæ deriuantur per modum particularis determinationis.

Secundò, cum sit de ratione legis humanæ, ut ordinetur ad bonum commune ciuitatis, hinc lex humana diuidi potest, secundum diuersitatem eorum qui specialiter laborant pro bono communi, adeò ut alia sit sacerdotum, alia principum, alia militum.

Tertiò distinguuntur leges humanæ, iuxta diuersa regimina. Vnde secundum Regium principatum sumuntur constitutiones Principum: secundum Aristocratiam,

responsa prudentum, & Senatus consulta: secundum Oligarchiam, ius prætorium, seu honorarium; secundum Democratiam, plebiscita.

Quartò, quia lex est directiua humanorum actuum, hinc leges diuiduntur secundum materiam quam tractant, vnde est lex Iulia, de adulteriis: lex Cornelia, de sicariis, & similes.

Circa primam diuisionem difficultas est, quid intersit inter ius naturale, & ius gentium. Respondent aliqui, inter ea illud esse discrimen, quòd ius naturale commune est omnibus animalibus, ius autem gentium solis hominibus competit. Sed hoc statim refellitur, quia sequeretur præcepta Decalogi non esse de iure naturæ, sed de iure gentium, quod à communi sensu abhorret; cùm natura ipsa satis doceat, Deum esse colendum, non esse furandum, &c. valdèque absurdum sit existimare, hæc & similia præcepta iure gentium introducta esse.

Alii putant, ius naturale esse illud, quod ex principiis naturalibus absoluta necessitate deducitur, & ius gentiũ, quod ex iisdem colligitur, non quidem absolute, sed ex hypothese quòd homines civilem societatem inter se constituent. Hoc etiam refellitur, quia cùm quædam

præcepta Decalogi conueniant hominibus, vt in societate spectatis, verbi causa, iustitia in contractibus, & obedientia erga maiores, consequens esset ea non esse de iure naturæ, sed de iure gentium.

Alij aliter sentiunt. Verùm dicendum videtur, ius gentium esse veluti mediũ inter naturale, & ciuile; ita vt ius naturale illud dicatur, quòd vnicique insitum est à natura; ius ciuile, quòd à Principe, aut Republica in bonum suorum subditorum constitutum est: ius vero gentium, quod consètaneè ad regulas rectæ rationis, communi omnium ferè gentium vsu & consuetudine introductum est. Quomodo diuisiones agrorum, bella, seruitutes, & similia ad eius gentium pertinere dicuntur.

CONCLUSIO V. Lex humana non prohibet omnia vitia, nec præcipit omnes actus virtutum.) Ratio primæ partis traditur à S. Thoma 1. 2. quæst. 96. art. 2. quia lex debet esse possibilis, & secundum naturam, & secundum consuetudinem patriæ: ita scilicet vt non imperetur aliquid vires naturæ superans, aut receptæ consuetudini repugnans. At non esset his modis possibilis, si omnia vitia prohlberet, cum maior pars hominum careat virtutis habitu, à quo pote-

potestas cauendi peccata omnia procedat. Quare non omnia vitia lege humana prohibentur, sed tantum grauiora, à quibus maior pars hominum abstinere potest, & præcipuè quæ sunt in nocumentum aliorum: sine quorum prohibitione societas humana stare nequit; qualia sunt furta, homicidia, & alia huiusmodi.

Dices lex diuina peccata omnia prohibet: quare non & humana? Respondeo causam discriminis esse, quia lex diuina dirigit ad finem vitæ æternæ cui peccata omnia repugnant, humana verò tendit ad pacem & tranquillitatem fidelium; quare sufficit quòd ea peccata prohibeat, quæ tali fini aduersantur.

Ratio secundæ partis affertur art. 3. quia cum lex ad bonum cõmune ordinetur, sicut ea non debet prohibere omnia vitia, ita nec præcipere omnes virtutum actus, sed eos tantum qui ad bonum commune ordinem habent, vel immediatè, sicut cum aliqua directè propter bonum commune fiunt, vel mediatè, vt cum aliqua ordinantur à Legislatore, pertinètia ad bonam disciplinam, per quam ciues informantur, vt commune bonum iustitiæ, & pacis conseruent. Potest hoc confirmari ex dictis: nam lex humana ni-

mi iſſet grauis , & obſeruatu impoſſibi-
lis , ſpectato ſtatu hominum , ſi omnes
virtutum actus caderent ſub precep-
tum.

CONCLUSIO VI. Lex huma-
na non poteſt directe præcipere actum
internum, poteſt tamen indirectè, quando
actus internus neceſſarius eſt ad exter-
num, qui præcipitur.) Prior pars ſatis
perſpicua eſt in lege ciuili, cùm tranquil-
litas externa Reipublicæ, quam proximè
reſpicit, ab actibus tantùm exterioribus
pendeat.

Eadem etiam oſtenditur in lege Eccle-
ſiaſtica, quia vt ait S. Doctor 1. 2.
quæſt. 91. art. 4. non poteſt homo legem
ſtatuerè, niſi de iis de quibus poteſt iu-
dicare: at non poteſt iudicare de motibus
interioribus qui latent, ſed tantùm de
exterioribus qui apparent. Hinc eſt vul-
gatum illud, Eccleſia non iudicat de oc-
cultis, quod ſaltem ita debet intelligi vt
directè, & per ſe circa actus merè inter-
nos non verſetur, eos præcipiendo aut
prohibendo.

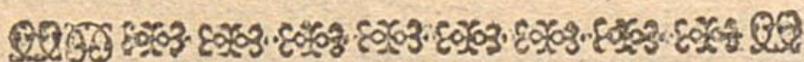
Dices nonne Sacerdos in Sacramento
Pœnitentiæ, abſoluit à peccatis merè in-
ternis, & pro iis imponit ſatisfactionem?
Reſpondeo, hoc certum eſſe: at cùm id fiat
ex conſenſu pœnitentis, & in bonum

speciale illius, inde non sequitur, posse Ecclesiam legem aliquam statuere, circa actus merè internos, quæ tendat ad bonum commune fidelium, ut constituunt societatem visibilem, quæque vim habeat obligandi, non requisito eorum consensu. Præsertim quia confessio est de iure diuino, non autem ex institutione Ecclesiæ.

Posterior pars facilè ostenditur, nam cum actus externus non possit ab homine poni, sine actu interno, ex hypothesi quòd lex humana præcipit actum externum, censetur etiam præcipere internum, ad positionem externi necessarium, verbi causa, eò ipso quòd lex civilis præcipit, ut in tali casu ciues arma sumant, ea censetur præcipere, ut ciues tunc velint arma sumere. Et cum Ecclesia iubet, ut clerici officium recitent, consequenter præcipit, ut velint illud recitare: leges enim præcipiunt actum externum humanum, & liberum, qualis esse nequit, nisi ab interno voluntatis actu oriatur.

Quæres, an lex humana præcipiendo actum externum, censetur præcipere internum, qui etsi non sit necessarius, ut externus existat in esse physico, est tamen necessarius, ut in esse morali constitutur. Responsio communis est affirmatiua,

quia lex humana præcipit actus externos, quatenus spectant vel ad politicam gubernationem, vel ad religiosum cultum Deo debitum: ad hæc autem requiritur actus internus; quare etiam ille censetur præceptus. Hinc ad civiles contractus requiritur intentio contrahendi, & voluntas se obligandi, si hæc ad eorum valorem necessaria est. Et qui recitat horas canonicas, tenetur cum interna attentione & deuotione eas recitare, vt latius dicetur cum de horis canonicis.

CAPVT VII.

De obligatione legis humanae.

CONCLUSIO I.

LEX humana potest obligare in conscientia, ita vt contra illam agentes peccent, etiam mortaliter. Hoc sufficienter viderur probatum capite præcedenti conclusione 2. quare hîc solùm nonnulla obseruanda occurrunt. i. vim obligandi in conscientia, debere extendi ad omnem legem propriè dictam: dicitur